

l'arquitectura de la masia, a la llum de les noves investigacions en curs i de les aportacions de la història rural— i oferir també la possibilitat de comparar l'arquitectura dels masos amb la de les cases de les possessions mallorquines.

Jaume Andreu, de la Universitat de les Illes Balears, parlà de «L'evolució de l'espai arquitectònic en la possessió mallorquina (segles XV-XIX)». Remarcà en especial el caràcter multifuncional de la casa de possessió: la seva funció residencial i les seves funcions agrícoles. Quant als aspectes arquitectònics, plantejà que les cases de possessió poden tenir alguns elements comuns tant amb les cases tradicionals com amb les cases senyoriales urbanes de l'illa, contra la idea d'alguns estudiosos de l'arquitectura mallorquina que han parlat d'una clara dicotomia entre l'arquitectura urbana («cultura» i d'«estil») i la rural (tradicional).

Per la seva banda, Salvador Tarragó, de la Universitat Politècnica de Catalunya, va fer una «Classificació de les tipologies residencials», aspecte que ja constituí el tema de la seva tesi doctoral, llegida l'any 1988. Tarragó plantejà que tota l'«arquitectura major» (palaus, esglésies, etc.) arranca de l'arquitectura popular, començant per les estructures més elementals de cabanes semicòniques de pastor fetes amb elements vegetals. Quant a la masia, defensà que l'adaptabilitat que permet aquest tipus arquitectònic (amb la seva estructura en tres tramades, que permeten diferents distribucions) és el que explica la seva pervivència al llarg dels segles.

L'arquitecte Jeroni Moner, que juntament amb Arcadi Pla i Josep Riera va començar fa uns vint anys a interessar-se per l'estudi tipològic del mas, va tractar d'«Arquitectura i

societat rurals: el mas de l'època medieval i moderna». Moner va parlar de l'evolució d'aquest tipus de construcció, des dels masos-torre i els masos de dos cossos de l'època medieval fins a la consolidació, al segle XVI, de la tipologia de mas de planta baixa i pis, i amb tres cossos, que trobem a partir de llavors en els masos de la Catalunya Vella independentment de la seva situació geogràfica, especialització agrícola o poder adquisitiu del propietari. La seva ponència es centrà en l'estudi d'un espai concret del mas, la sala, la qual constituí, tal com va demostrar, l'eix vertebrador de l'evolució tipològica del mas.

Finalment Joaquim M. Puigvert, de la Universitat de Girona, va parlar sobre «Memòria social i arquitectura rural a la Catalunya contemporània», centrant-se en els anys 20 i 30 i especialment en la figura de l'arquitecte olotí Josep Danés, com a exemple paradigmàtic dels estudiosos, sobretot arquitectes, que en aquella època van interessar-se per l'anomenada arquitectura popular. Malgrat reconèixer els mèrits de l'ambiciós projecte de l'Estudi de la Masia (1923-1936), del qual Danés fou un dels principals artífexs, en criticà el biaix —ja que la iniciativa es va centrar en les grans masies post-remences i «oblidà» les petites cases (molt més nombroses) de masovers, petits propietaris i menestrals—, i va lamentar, en aquest sentit, que als anys vint i trenta s'hagués desapropiat l'arquitectura de les masies com a registre de la diferenciació social pagesa indicada per Marc Bloch. La Jornada va acabar amb una visita —a càrrec de l'arquitecte Arcadi Pla— a la Torre Ponça de Riudellots de la Selva.

Els Pastorets de Proscènium

Ara fa vint anys que Els Pastorets van tornar a Girona, de la mà del Grup Proscènium i, sobretot, gràcies a l'esforç prome-teic de Joan Ribas, el veritable artífex, sense dubte, d'un espectacle que ha esdevingut, més enllà del fenomen teatral que simbolitza, una autèntica tradició.

Aquests Pastorets són, per dir-ho així, la segona part d'uns altres, amb categoria de mite, que es van fer durant molts anys al teatre del Col·legi La Salle. Sense oblidar el parèntesi que van omplir amb nota els Pastorets nascuts al Teatre de Salt, el fet és que aquest invent de Joan Ribas, renovat any rere any, amb aportacions escèniques innovadores i lligades a l'actualitat a partir d'un text inicial que cada vegada és més difós, ha esdevingut tot un esdeveniment ciutadà. Començant pel caliu que genera i arribant a la singular col·lecció de pòsters que

LUIS SERRAT / EL PUNT

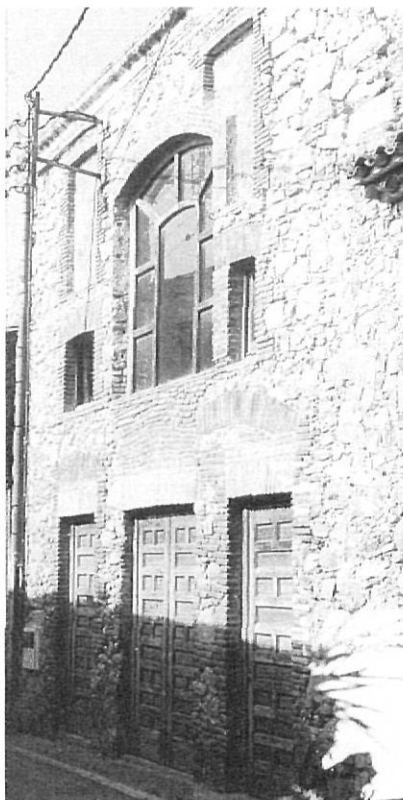
ens informen dels canvis experimentats en aquest període, passant per les aportacions de totes les persones que hi han treballat al llarg dels anys, com a actors, com a tècnics o com a delerosos artesans.

He escrit que els Pastorets són l'obra (homèrica: per la grandària, per l'ambició) d'un sol home. En part és cert i és, en part, una mitja veritat. Rere la figura d'en Joan Ribas (a qui algú hauria de retre un homenatge per aquesta dèria obsessiva, aquest autèntic amor a l'art) hi ha tot un estol (anava a dir d'àngels) de col·laboradors sense els quals aquest espectacle seria impensable. En aquests vint anys, els Pastorets han fet el paper de pedrera que tradicionalment han representat en el panorama teatral del país, però també han viscut (almenys els de Girona) gràcies a l'activitat desinteressada de gent de teatre amb solidesa que els han viscut com un *divertimento* i com una manera molt personal d'evitar que es perdés l'escenografia d'aquella pàtria que molts adults d'avui encara poden visitar quan es tornen a disfressar de petits, fent veure que fan de pares.

Josep M. Fonalleras

Manel Bea: un pintor oblidat?

Nascut a Barcelona i per voluntat pròpia instal·lat a Castell d'Aro des de 1962 fins a la seva mort –el 1996, ara farà gairebé cinc anys–, l'artista internacional Manel Cervera Bea, o Manel Bea, ha estat injustament oblidat, i la presència de les seves obres dintre la nostra museografia local no és ni poc ni molt patètica: senzillament no és, que és el pitjor.

EL CARRIET

El taller de Manel Bea a Castell d'Aro.

El seu germà, Fèlix Cervera, ha dit: «L'Ajuntament de Platja d'Aro-Castell-S'Agaró no va voler comprar, quan només costaven 20.000.000 de pessetes, les quatre cases de pedra (que ell tenia hipotecades), i amb les quals es regalaven unes 100 obres d'en Bea». Malgrat tot, a ell li agradaria fer el màxim possible al respecte: «Estic disposat ara mateix a donar obres que tinc d'ell, les que siguin necessàries, i conec amics i altra gent que ompliria d'obres aquest museu si es fes. La idea era haver-lo fet fill predilecte de Castell d'Aro... De fet li va donar molta vida, a Castell.

»Però, no sé per quina raó, això no tira. M'agradaria que se li fes justícia. És a la primera línia

Zorrilla a Girona

Aquest mes de gener es compleixen cent vint anys del pas per Girona de José Zorrilla. Per les notícies de la primera *Revista de Girona* tenim constància detallada de la seva estada de vuit dies a la ciutat, entre el 10 i el 18 de gener de 1881, i de les dues vetllades celebrades al Teatre Principal –avui Municipal–, en les quals l'autor de *Don Juan Tenorio* va llegir fragments de la seva obra poètica enmig dels aplaudiments frenètics d'un nombrós públic, doblement engrescat per la màgia dels seus versos i pels seus dots de recitador.

Més enllà d'aquest esment de circumstàncies, entre la crònica literària i la social, hi ha una cosa veritablement digna de ser recordada: el fet que alguns gironins, emocionats per la visita del poeta més popular de l'època, el volguessin convertir en el cantor de gesta de l'epopeia dels setges. Aleshores el tema encara era molt viu, i feia tot just set anys que havia aparegut la *Gerona* de Galdós. Així doncs, Enric Claudi Girbal, director de la *Revista de Girona*, va saludar el visitant amb versos ditiràmics a través dels quals l'emplaçava formalment a assumir el paper que li volien assignar: «Vate de Castilla, escucha; / hijo del genio, repara / que Troya encontró su Homero / y el suyo Gerona aguarda... / Escucha mi voz, poeta, / descuelga tu lira mágica, / que si tu cantas, de fijo, / tendrá Gerona su Iliada!».

Però la cosa no va donar per a tant, i la pretesa *Il·líada* es va reduir a un article periodístic a *Los Lunes de El Imparcial*, amb aquesta lamentació de Zorrilla: «Si yo no tuviera 64 años! Si tuviera tan fresca la imaginación, tan firme la mano y tan resaltada la fantasía como tengo aún joven el corazón, ¡qué romancero tan parejo con el de mi Zamora llevaría a cabo!»

A la vista de com descrivia Girona en aquell article, potser va ser una sort que no posés mans a l'obra. Ens vam estalviar una visió anacrònica que hauríem arrossegat sempre més i que ens hauria fet més nosa que servei.

Narcís-Jordi Aragó